

Application of innovative methods in education

Barno BERDIYEVA¹

Uzbekistan State World Languages University

ARTICLE INFO

Article history:

Received September 2024

Received in revised form

10 October 2024

Accepted 25 October 2024

Available online

15 November 2024

Keywords:

education,
innovative methods,
gamification,
virtual laboratories,
digital technologies,
educational process,
educational efficiency,
traditional methods,
technological infrastructure.

ABSTRACT

This article explores the effectiveness of using innovative education methods. The research demonstrates the positive impact of approaches such as gamification, virtual labs, and digital technologies on student achievement and engagement in learning. Interviews with teachers and survey results indicate that innovative methods enhance the effectiveness of education. However, the findings also highlight the need to improve infrastructure and develop digital skills to ensure successful implementation.

2181-3701/© 2024 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-3701-vol2-iss6-pp42-46>

This is an open-access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Ta'limda innovatsion metodlarni qo'llash

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:

ta'lim,
innovatsion metodlar,
gamifikatsiya,
virtual laboratoriyalar,
raqamli texnologiyalar,
o'quv jarayoni,
ta'lim samaradorligi,
an'anaviy metodlar,
texnologik infratuzilma.

Ushbu maqola ta'limda innovatsion metodlarni qo'llashning samaradorligini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotda gamifikatsiya, virtual laboratoriyalar va raqamli texnologiyalar kabi innovatsion yondashuvlarning o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi va ta'limga bo'lgan qiziqishiga ijobiy ta'siri ko'rsatib o'tilgan. O'qituvchilar bilan o'tkazilgan suhbatlar va so'rovnoma natijalari innovatsion metodlarning ta'lim samaradorligini oshirishini, lekin ularni joriy etishda infratuzilma va raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish zarurligini aniqladi.

¹ Senior teacher, Faculty of Romano-Germanic Philology, Uzbekistan State World Languages University.

Использование инновационных методов в образовании

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

образование,
инновационные методы,
геймификация,
виртуальные
лаборатории,
цифровые технологии,
образовательный процесс,
эффективность
образования,
традиционные методы,
технологическая
инфраструктура.

Статья посвящена исследованию эффективности использования инновационных методов в образовании. Результаты исследования демонстрируют положительное влияние таких подходов, как геймификация, виртуальные лаборатории и цифровые технологии, на успеваемость учащихся и их интерес к обучению. Интервью с преподавателями и данные опросов подтвердили, что внедрение инновационных методов способствует повышению эффективности образовательного процесса. Однако успешная реализация этих подходов требует развития инфраструктуры и повышения цифровых навыков как преподавателей, так и учащихся.

KIRISH

Dunyo misli ko'rilmagan sur'atlarda o'zgarmoqda va u bilan birga ta'lim ham rivojlanishi kerak. Ertalab o'rganish va standartlashtirilgan baholashning an'anaviy modeli endi o'quvchilarni murakkab, o'zaro bog'liq dunyoda rivojlanish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlar bilan jihozlash uchun etarli emas. Bu yerda ta'limdagi innovatsion usullar o'z o'rniga ega bo'lib, o'quvchilarga bilim beradigan, qiziqish uyg'otadigan va umrbod ta'lim olishga yordam beradigan transformativ yondashuvni taklif etadi. Ushbu maqola ta'limdagi innovatsion usullarning hayajonli imkoniyatlarini o'rganadi, ularning o'qitish amaliyotiga, talabalarning faolligiga va umumiy o'rganish tajribasiga ta'sirini o'rganadi. Shaxsiylashtirilgan ta'lim yo'llari va o'yinlashtirilgan o'quv muhitidan tortib eng ilg'or texnologiyalar integratsiyasigacha, biz ta'lim kelajagini shakllantiruvchi innovatsion usullarning xilma-xil manzarasini o'rganamiz.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Ta'limda innovatsion metodlarni qo'llash mavzusi bugungi kunda keng qamrovli o'rganilayotgan masalalardan biridir. So'nggi yillarda bir qator tadqiqotlar ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar va metodlarni qo'llashning afzalliklarini ko'rsatib kelmoqda. Xorijiy tadqiqotlarda, xususan, Jon Dewey, Lev Vygotskiy, va Benjamin Bloom kabi olimlarning pedagogik nazariyalari zamonaviy innovatsion metodlarning nazariy asoslarini tashkil etadi. Deweyning amaliyotga yo'naltirilgan o'qitish metodlari, Vygotskiyning ijtimoiy-madaniy ta'lim nazariyasi va Bloomning taksonomiyasi asosida ishlab chiqilgan o'qitish metodlari ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Hozirgi kunda ko'plab tadqiqotlar ta'limda raqamli texnologiyalarning rolini o'rganishga qaratilgan. Misol uchun, Abdul Ghaffar va Hamidulla Omonovlarning tadqiqotlarida ta'limda raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi o'quvchilarning qiziqishini oshirish, bilimlarni chuqurlashtirish va mustaqil o'qishga rag'batlantirishga xizmat qilishi qayd etilgan. Shu bilan birga, virtual laboratoriyalar, masofaviy ta'lim platformalari va gamifikatsiya kabi yangi metodlar ham pedagogik jarayonlarda samaradorlik ko'rsatmoqda. O'zbekistonda ham ta'limda innovatsion metodlarni joriy etishga katta e'tibor qaratilmoqda. Masalan, Karimova va Usmonovlarning tadqiqotlarida milliy ta'lim tizimida qo'llanilayotgan raqamli ta'lim platformalari va ularning o'quvchilar hamda

o'qituvchilarga ta'siri o'rganilgan. Ushbu adabiyotlar innovatsion metodlarning ta'lim samaradorligiga ta'sirini ko'rsatish bilan birga, ularning joriy etilishida uchraydigan muammolarni ham tahlil qiladi.

Ushbu tadqiqotda ta'limda innovatsion metodlarni qo'llashning samaradorligini o'rganish uchun aralash tadqiqot metodidan foydalaniladi. Bu metod sifat va miqdoriy ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish imkonini beradi.

1. Miqdoriy tahlil: Dastlab, ta'limda innovatsion metodlarni qo'llash jarayonidagi o'quvchi va o'qituvchilar ishtirokida so'rovnoma o'tkaziladi. Ushbu so'rovnoma orqali innovatsion metodlarning o'quv jarayoniga ta'siri va samaradorligi haqida statistik ma'lumotlar olinadi. So'rovnoma natijalari tahlil qilinib, innovatsion metodlarning ta'lim samaradorligiga ta'sirini aniqlashga yordam beradi.

2. Sifatli tahlil: So'rovnoma bilan bir qatorda, ayrim o'qituvchilar va ta'lim mutaxassislari bilan chuqur suhbatlar o'tkaziladi. Ushbu suhbatlarda innovatsion metodlarni qo'llash jarayonida duch kelinayotgan muammolar, afzalliklar va kamchiliklar haqida batafsil ma'lumot olinadi. Suhbatlar natijasida yig'ilgan ma'lumotlar kontent tahlili orqali o'rganiladi va umumlashtiriladi.

3. Tajriba-sinov o'tkazish: Tadqiqotda innovatsion metodlardan biri (masalan, gamifikatsiya) bilan an'anaviy metodni taqqoslash uchun kichik guruhda tajriba-sinov o'tkaziladi. Tajriba-sinov natijalari ikki guruhning o'zlashtirish darajasi va qiziqish ko'rsatkichlari orqali taqqoslanadi.

NATIJALAR

Ushbu tadqiqot ta'limda innovatsion metodlarni qo'llashning o'quv jarayoniga qanday ta'sir qilishini tahlil qilishga qaratildi. Tadqiqot natijalari quyidagicha umumlashtirildi:

1. Innovatsion metodlarning o'quvchilarga ta'siri: So'rovnoma natijalariga ko'ra, innovatsion metodlar (masalan, gamifikatsiya va raqamli vositalar) o'quvchilarning ta'lim jarayoniga bo'lgan qiziqishini oshirishda samarali ekanligi aniqlandi. Ayniqsa, gamifikatsiya va virtual laboratoriyalardan foydalanish o'quvchilarning faolligini oshirib, ularni yanada mustaqil o'rganishga rag'batlantirishi kuzatildi. O'quvchilarning taxminan 80 foizi ushbu metodlar orqali o'zlashtirish jarayoni yanada osonlashganini bildirdi.

2. O'qituvchilarning innovatsion metodlarga munosabati: O'qituvchilar bilan o'tkazilgan suhbatlar tahlili shuni ko'rsatdiki, aksariyat pedagoglar innovatsion metodlar orqali o'qitish samaradorligini oshirish mumkinligini tan olishadi, ammo texnologik ko'nikmalarning yetishmasligi va infratuzilma muammolari kabi omillar bu metodlarni keng qo'llashga to'sqinlik qilmoqda. Shu bilan birga, innovatsion metodlarni muvaffaqiyatli qo'llayotgan o'qituvchilar ushbu yondashuvlar darslarni qiziqarli qilishda va o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini oshirishda foydali ekanini ta'kidlashdi.

3. Innovatsion va an'anaviy metodlar taqqoslanishi: Tajriba-sinov natijalari gamifikatsiya kabi innovatsion metodlar orqali o'qitilgan guruhdagi o'quvchilarning an'anaviy metodlar qo'llanilgan guruhga nisbatan bilimlarni tezroq va chuqurroq o'zlashtirganini ko'rsatdi. Bu o'quvchilar qiziqish ko'rsatkichlari ham an'anaviy guruhga nisbatan yuqori bo'lib, ularda o'qishga bo'lgan motivatsiya kuchli ekanligi kuzatildi.

4. Innovatsion metodlarning ta'lim samaradorligiga umumiy ta'siri: Tadqiqot davomida innovatsion metodlarning qo'llanilishi nafaqat o'quv jarayonini faollashtirishi, balki o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasidagi interfaol munosabatlarni mustahkamlashga ham yordam berishi aniqlandi. Shuningdek, bu metodlar orqali darsni individuallashtirish imkoniyati ortishi va o'quvchilarning individual ehtiyojlariga mos keladigan yo'nalishlar yaratishga yordam berishi ta'kidlandi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari ta'limda innovatsion metodlarning qo'llanilishi samaradorligini ko'rsatib berdi. Olingan ma'lumotlar tahlili asosida innovatsion metodlarning afzalliklari va qo'llanishiga oid ayrim muhim jihatlar aniqlanadi.

*Birinchi*dan, innovatsion metodlarning o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishini oshirishdagi o'rni katta ekanligi aniqlandi. Gamifikatsiya, virtual laboratoriyalar va raqamli texnologiyalarni o'quv jarayonida qo'llash o'quvchilarning ta'lim jarayoniga bo'lgan motivatsiyasini oshirib, ularni mustaqil o'rganishga undashi kuzatildi. Ushbu natijalar Dewey va Vygotskiy kabi tadqiqotchilar ta'kidlaganidek, o'quv jarayonida interaktiv va amaliyotga yo'naltirilgan metodlarning samaradorligini yana bir bor tasdiqlaydi.

*Ikkinchi*dan, o'qituvchilar bilan o'tkazilgan suhbatlar asosida aniqlanganki, innovatsion metodlarni to'laqonli joriy etish uchun texnologik infratuzilma va o'qituvchilarning raqamli ko'nikmalarini oshirish talab etiladi. Ushbu jihat milliy ta'lim tizimida hali ham muhim muammo bo'lib qolmoqda. Ko'plab o'qituvchilar ushbu metodlardan foydalanishga qiziqish bildirgan bo'lsa-da, ularni o'rgatish va kerakli infratuzilmani ta'minlash kabi amaliy masalalar dolzarbligicha qolmoqda. Bu esa Karimova va Usmonovning milliy ta'lim tizimida raqamli metodlarni joriy etishdagi to'siqlarga oid tadqiqotlari bilan hamohangdir.

*Uchinchi*dan, an'anaviy va innovatsion metodlar o'rtasida o'tkazilgan tajriba-sinov natijalariga ko'ra, innovatsion metodlar orqali o'qitilgan guruh o'quvchilari an'anaviy metodlarga asoslangan guruhga nisbatan bilimlarni tezroq va chuqurroq o'zlashtirgan. Bu esa ta'lim jarayonida turli metodlardan integratsiyalangan holda foydalanish zarurligini ko'rsatadi. Ushbu xulosalar boshqa tadqiqotlar, xususan, Bloomning ta'limda samaradorlikni oshirishga oid ishlarini qo'llab-quvvatlaydi.

Shu bilan birga, ushbu tadqiqotning ayrim cheklovlari mavjudligi ta'kidlanishi lozim. Masalan, tadqiqotda ishtirok etgan o'quvchi va o'qituvchilar soni cheklangan bo'lib, natijalar yanada kengroq ma'lumotlar bazasi asosida olinganda kengroq xulosalar chiqarish mumkin bo'lar edi. Shuningdek, tadqiqotda faqat ayrim innovatsion metodlar sinovdan o'tkazilgan bo'lib, kelgusida boshqa metodlar va ularning kombinatsiyalarini o'rganish ham ta'lim samaradorligini oshirish uchun muhim bo'lishi mumkin.

XULOSA

Ushbu tadqiqot ta'lim jarayonida innovatsion metodlarni qo'llashning samaradorligini o'rganishga qaratilgan bo'lib, natijalar ushbu yondashuvlarning bir qator afzalliklarini ko'rsatdi. Innovatsion metodlar – jumladan, gamifikatsiya, virtual laboratoriyalar va raqamli texnologiyalar – o'quvchilarning ta'lim jarayoniga qiziqishini oshirib, ularni yanada mustaqil va faollikka undashi, shuningdek, o'zlashtirish darajasini oshirishi aniqlandi. Shuningdek, o'qituvchilarning ham bu metodlarga ijobiy munosabati mavjud bo'lib, lekin ularni to'liq joriy etishda texnologik infratuzilma va raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish zarurligi ta'kidlandi.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, ta'limda an'anaviy va innovatsion metodlarni integratsiyalashgan holda qo'llash o'quvchilarning bilim olish jarayonini samaraliroq qilishga yordam beradi. Biroq, ushbu metodlarni joriy etish jarayonida infratuzilma va malakali kadrlar yetishmasligi kabi muammolar mavjudligi sababli, ushbu masalalarni hal etish kelgusidagi rivojlanish uchun muhim omillardan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqot natijalari asosida ta'lim tizimini takomillashtirish uchun yangi strategiyalar ishlab chiqish

va ta'limda innovatsion metodlarni yanada kengroq joriy etish bo'yicha tavsiyalarni shakllantirish mumkin. Shu tarzda, ta'limda innovatsion metodlarni joriy etish bo'yicha kelgusidagi ilmiy izlanishlar va amaliy ishlar ushbu natijalarga tayangan holda olib borilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Dewey J. (1938). Experience and Education. Kappa Delta Pi.
2. Vygotsky L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press.
3. Bloom B. S. (1956). Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. Longmans, Green and Co.
4. Karimova N., Usmonov A. (2020). "Raqamli ta'lim platformalari va ularning ta'lim jarayoniga ta'siri. Ta'lim islohotlari jurnali (O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti).
5. Ghaffar A. va Omonov H. (2019). "Ta'limda raqamli texnologiyalar va innovatsion metodlarni qo'llash". Xalq ta'limi ilmiy jurnali (Toshkent davlat pedagogika universiteti nashriyoti).